

อนุชิต ตูมณีจินดา.

การรับภาษาที่สอง : ทฤษฎีและแนวคิดร่วมสมัย.

1. การเรียนรู้ภาษาที่สอง. 2. ภาษา -- การศึกษาและการสอน.

P118.2

ISBN 978-616-602-258-2

ลิขสิทธิ์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชิต ตูมณีจินดา
สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ 2569

จำนวน 200 เล่ม

สำนักงานบริหารการพิมพ์ธรรมศาสตร์

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

99 หมู่ 18 อาคารโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12121

โทร. 085-112-6081, 085-112-6968

<http://thammasatpress.tu.ac.th>

จัดจำหน่ายโดยศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. 02-564-4438, 085-112-6081

<https://linktr.ee/tubookstore>

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แบบปกสร้างสรรค์โดย ChatGPT โดย อนุชิต ตูมณีจินดา

ราคาเล่มละ 200.- บาท

สารบัญ

คำนำ	(12)
กิตติกรรมประกาศ	(14)
บทที่ 1 ความหมายและพัฒนาการ	1
1.1 ความหมายของการรับภาษาที่สอง	2
1.2 พัฒนาการของการศึกษาการรับภาษาที่สอง	3
1.2.1 พัฒนาการก่อนทศวรรษที่ 1960	3
1.2.2 พัฒนาการช่วงทศวรรษที่ 1960-1970	5
1.2.3 พัฒนาการช่วงทศวรรษที่ 1980-1990	7
1.2.4 พัฒนาการช่วงทศวรรษที่ 1990-2000	9
1.2.5 พัฒนาการหลังช่วงทศวรรษที่ 2000 จนถึงปัจจุบัน	12
1.3 ความแตกต่างระหว่างการรับภาษาที่หนึ่งและการรับภาษาที่สอง	13
1.4 ความแตกต่างของการศึกษาการรับภาษาประเภทต่าง ๆ	16
1.5 บทสรุป	23
ประเด็นชวนคิด	23
เอกสารอ้างอิง	24
บทที่ 2 แนวคิดการนึกคิดและปัญญา	31
2.1 หลักการพื้นฐานของแนวคิดการนึกคิดและปัญญา	
ในการศึกษาการรับภาษาที่สอง	32
2.1.1 ข้อมูลป้อนเข้าทางภาษา (Input)	32
2.1.2 การประมวลผลข้อมูล (Information Processing)	34
2.1.3 การจัดเก็บและเรียกใช้ความรู้ทางภาษา	
(Storage and Retrieval of Linguistic Knowledge)	35
2.1.4 ความเชื่อเรื่อง “ภาพแทนภายใน” (Internal Representation)	36

2.2 ทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับจุดเปลี่ยนสู่แนวคิดการนึกคิดและปัญญา (Cognitive Turn)	37
2.2.1 กรอบแนวคิดกลไกตรวจสอบทางภาษาของ Krashen (Krashen's Monitor Model)	37
2.2.2 ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory) และทฤษฎีความสามารถในการประมวลผล (Processability Theory)	42
2.2.3 ทฤษฎีการรับและพัฒนาทักษะ (Skill Acquisition Theory)	44
2.2.4 แนวคิดการเชื่อมโยงข้อมูลทางสมอง (Connectionism)	48
2.2.5 สมมติฐานการสังเกตเห็น (Noticing Hypothesis)	49
2.2.6 แนวคิดความจำพร้อมใช้ (Working memory)	53
2.2.7 สมมติฐานการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Hypothesis)	55
2.2.8 สมมติฐานผลผลิตทางภาษา (Output Hypothesis)	57
2.2.9 ความแตกต่างเฉพาะบุคคล (Individual differences)	58
2.3 แนวคิด “ภาษาระหว่าง” (Interlanguage) และ “การลื่นสู่พัฒนาการภาษาที่สอง” (Fossilisation)	65
2.3.1 “ภาษาระหว่าง” (Interlanguage)	65
2.3.2 “การลื่นสู่พัฒนาการภาษาที่สอง” (Fossilisation)	69
2.4 ข้อจำกัดของแนวคิดการนึกคิดและปัญญา และการเปลี่ยนผ่าน สู่แนวคิดทางสังคม	71
2.5 บทสรุป	73
ประเด็นชวนคิด	73
เอกสารอ้างอิง	74
บทที่ 3 แนวคิดทางสังคม	83
3.1 แนวคิดหลักทางสังคมวัฒนธรรม	84
3.1.1 ทฤษฎีสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Theory)	84
3.1.2 แนวคิดการเรียนรู้ภาษาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Language Socialisation)	86

3.1.3	แนวคิดอัตลักษณ์และการลงทุน (Identity and Investment)	88
3.1.4	การเกื้อหนุนพัฒนาการทางภาษา (Scaffolding) และข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข (Corrective feedback)	89
3.2	แนวคิดรวมทางสังคมวัฒนธรรม	99
3.2.1	ชุมชนวิถีปฏิบัติ (Community of Practice หรือ CoP)	100
3.2.2	สมรรถนะในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactional Competence)	101
3.2.3	โอกาสทางสังคมที่เอื้อในการเรียนภาษา (Affordances)	102
3.2.4	การเป็นผู้ริเริ่มในกระบวนการการเรียนรู้และการพัฒนาภาษา ของผู้เรียนเอง (Learner Agency)	103
3.3	บทสรุป	105
	ประเด็นชวนคิด	106
	เอกสารอ้างอิง	107
บทที่ 4	แนวคิดเชิงวิพากษ์	117
4.1	อัตลักษณ์และอำนาจในการเรียนภาษา	119
4.2	ความยุติธรรมทางภาษากับการรับภาษาที่สอง	120
4.3	การวิพากษ์แนวคิด “เจ้าของภาษา” (Native speaker)	122
4.4	การวิพากษ์แนวคิดการกำหนดความสามารถทางภาษาและดีตรา (Labelling)	126
4.5	การเรียนภาษาในฐานะการต่อต้าน และแนวการสอนเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy)	128
4.5.1	ภาษาเป็นพื้นที่แห่งการต่อต้าน (Language as a site of resistance)	129
4.5.2	ภาษาเป็นพื้นที่แห่งการรอดพ้น (Language as a site of survival)	130
4.5.3	ภาษากับการทำทลายอุดมการณ์ (Language as ideological resistance)	130
4.5.4	ห้องเรียนในฐานะพื้นที่ทางการเมือง (Classroom as a political space)	130

4.5.5 แนวการสอนเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy)	131
4.6 ความท้าทายของแนวคิดเชิงวิพากษ์	133
4.7 บทสรุป	138
ประเด็นชวนคิด	138
เอกสารอ้างอิง	139
บทที่ 5 แนวคิดพหุภาษา	147
5.1 การวิจารณ์แนวคิด “อุดมการณ์ภาษาเป้าหมายเดียว” (Single target language ideology)	149
5.2 แนวคิดสำคัญของ “จุดเปลี่ยนสู่แนวคิดพหุภาษา”	150
5.2.1 แนวคิดคลังภาษา (Linguistic repertoire)	150
5.2.2 แนวคิดสรรพภาษา (Plurilingualism)	154
5.2.3 แนวคิดการสื่อสารข้ามขอบเขตภาษา (Translanguaging) และวิถีปฏิบัติข้ามขอบเขตภาษา (Translingual Practice)	156
5.3 แนวทางการสอนภาษาที่ตอบรับจุดเปลี่ยนสู่แนวคิดพหุภาษา (Multilingual Turn)	162
5.4 ความท้าทายของจุดเปลี่ยนสู่แนวคิดพหุภาษา (Multilingual Turn)	164
5.4.1 ความคลุมเครือและไม่ชัดเจนของคำว่า “ภาษาหลายชุด”	164
5.4.2 ความท้าทายเชิงการประเมินและการออกแบบหลักสูตร	165
5.4.3 ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ครูผู้สอน และทัศนคติของสังคม	166
5.4.4 ความท้าทายเชิงอุดมการณ์ในสังคมที่มีการแบ่งชนชั้นภาษา	166
5.5 บทสรุป	167
ประเด็นชวนคิด	168
เอกสารอ้างอิง	169

บทที่ 6 บทสรุปและแนวโน้มในอนาคต	175
6.1 การรับภาษาที่สองในยุคดิจิทัล (Digital SLA) :	
โอกาสในการเรียนภาษาที่เพิ่มมากขึ้น	179
6.1.1 ภูมิภาคใหม่ของการรับภาษา	180
6.1.2 อັตลักษณะของผู้เรียนยุคดิจิทัล	182
6.2 อนาคตของการศึกษาการรับภาษาที่สองและคำถามที่ยังคงอยู่	184
6.3 จากผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ : ทักษะแห่งอนาคตทางภาษา	186
6.4 ข้อคิดเห็นส่งท้ายจากผู้เขียน	187
6.5 บทสรุป	188
ประเด็นชวนคิด	189
เอกสารอ้างอิง	190
Index	195
ดัชนี	201
ประวัติผู้เขียน	205

สารบัญรูป

รูปที่ 2.1	ขั้นตอนของการพัฒนาทักษะทางภาษาที่สองตามทฤษฎีการรับและพัฒนาทักษะ	45
รูปที่ 2.2	พัฒนาการทางภาษาแบบรูปตัวยู (U-Shaped Development)	46
รูปที่ 2.3	ภาษาระหว่าง (Interlanguage)	65
รูปที่ 3.1	อาณาเขตพัฒนาการที่ผู้เรียนสามารถไปถึง (Zone of Proximal Development หรือ ZPD)	85
รูปที่ 3.2	การเรียนรู้ภาษาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	87
รูปที่ 3.3	ความสัมพันธ์ระหว่างการเกื้อหนุนพัฒนาการทางภาษาและอาณาเขตพัฒนาการที่ผู้เรียนสามารถไปถึง	90

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1	ความแตกต่างของกรอบแนวคิดทางจิตวิทยา 3 แบบ	9
ตารางที่ 1.2	ความแตกต่างของการรับภาษาที่หนึ่งและการรับภาษาที่สอง	15
ตารางที่ 1.3	สรุปความแตกต่างระหว่างการรับภาษาที่สองประเภทต่าง ๆ กับการเรียนภาษาต่างประเทศ	20
ตารางที่ 1.4	ความแตกต่างของการศึกษาการรับภาษาประเภทต่าง ๆ	22
ตารางที่ 2.1	ความแตกต่างของกลยุทธ์เพื่อช่วยกระตุ้นการสังเกตเห็นของผู้เรียน	51
ตารางที่ 2.2	บทบาทของข้อมูลป้อนเข้าทางภาษาและความรู้แบบชัดแจ้งในแนวคิดต่าง ๆ	52
ตารางที่ 2.3	ความแตกต่างระหว่าง “ภาษาระหว่าง” และ “ภาษาของผู้เรียน”	68
ตารางที่ 3.1	มุมมองที่แตกต่างกันต่อการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข	91
ตารางที่ 3.2	ระดับของการคุกคามหน้าของข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขแบบต่าง ๆ	95
ตารางที่ 3.3	บทบาทของข้อมูลป้อนเข้าทางภาษาจากมุมมองที่แตกต่างกัน	99
ตารางที่ 4.1	ความแตกต่างระหว่างแนวการสอนแบบดั้งเดิมและแนวการสอนเชิงวิพากษ์	132
ตารางที่ 5.1	ความแตกต่างของแนวคิดพหุภาษาและแนวคิดสรรพภาษา	155
ตารางที่ 5.2	ความแตกต่างระหว่างแนวคิดการสื่อสารข้ามขอบเขตภาษาและแนวคิดวิถีปฏิบัติข้ามขอบเขตภาษา	159
ตารางที่ 5.3	ความแตกต่างระหว่าง “แนวคิดการสื่อสารข้ามขอบเขตภาษา” และ “แนวคิดวิถีปฏิบัติข้ามขอบเขตภาษา” กับ “แนวคิดสรรพภาษา”	161
ตารางที่ 5.4	ความแตกต่างระหว่างแนวการสอนภาษาแบบเดิมและแนวการสอนที่ตอบรับจุดเปลี่ยนสู่แนวคิดพหุภาษา	163
ตารางที่ 6.1	สรุปภาพรวมพัฒนาการและจุดเน้นของแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาการรับภาษาที่สองตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน	177